

MECHON HADAR

Hardware or Software: What Makes Jews Different?

R. Shai Held

Hardware or Software: What Makes Jews Different?

Rabbi Shai Held

Opening Discussion Questions:

*Is Am Yisrael (the Jewish People) holy, and if so, in what way/s?

*Is Eretz Yisrael (the Land of Israel) holy, and if so, in what way/s?

*Is believing in the holiness of the Jewish people necessary for Jewish theology, dangerous for Jewish theology, or both?

*Is believing in the holiness of the Land of Israel necessary for Jewish theology, dangerous for Jewish theology, or both?

I. The Classic Divide: What is a Jew? (R' Yehudah Halevi and Rambam)

R. Yehudah Halevi (1075–1141), Sefer HaKuzari

I:96 (on being descended from Ever)

זאת באמת היא הגדולה הנמשכת מאדם, ואדם היה הגדול שבבריות הארץ, ונתחייבה לכם הגדולה על כל הנמצאים בארץ.

This is the true greatness, which descended directly from Adam. He was the noblest creature on earth. Therefore you rank above all the other inhabitants of the earth.

103:I

באו בני יעקב כלם סגולה ולב, נבדלים מבני אדם בענינים מיוחדים אלהיים, שמים אותם כאלו הם מין אחר מלאכותי, מבקשים כלם מעלת הנבואה ורובם מגיעים אליה, ומי שלא יגיע אליה, קרוב לה במעשים הנרצים והקדושה והטהרה ופגיעת הנביאים.

The sons of Jacob were distinguished from other people by godly qualities, which made them, so to speak, an angelic caste. Each of them, being permeated by the divine essence, endeavored to attain the degree of prophecy, and most of them succeeded in so doing. Those who were not successful strove to approach it by means of pious acts, sanctity, purity, and intercourse with prophets.

27 :I

כל הנלוו אלינו מן האומות בפרט יגיעו מן הטובה אשר ייטיב הבורא אלינו, אך לא יהיה שוה עמנו. ואילו היה חיוב התורה מפני שבראנו היה שוה בה הלבן והשחור, כי הכל בריאותיו. אך התורה מפני שהוציאנו ממצרים, והתחברות כבודו אלינו, מפני שאנחנו נקראים הסגולה מבני אדם.

Any Gentile who joins us unconditionally shares our good fortune, without, however, being quite equal to us. If the Torah were binding on us only because God created us, the white and the black man would be equal, since He created them all. But the Torah was given to us because He led us out of Egypt, and remained attached to us, because we are the pick of mankind.

115:I

לא ישתוה הגר הנכנס בתורתנו עם האזרח, כי האזרחים לבדם הם ראויים לנבואה, וזולתם, תכלית ענינם שיקבלו מהם ושיהיו חכמים וחסידים אך לא נביאים.

Those who become Jews do not take equal rank with born Israelites, who are specially privileged to attain to prophecy, while the former can only achieve something by learning from them, and can only become pious and learned, but never prophets.

Rambam (1135-1204), Commentary to the Mishnah. Introduction to Perek Helek (Sanhedrin ch. 10)

וכאשר יהיו קיימים לאדם כל היסודות הללו ואמונתו בהם אמתית, הרי הוא נכנס בכלל ישראל, וחובה לאהבו ולחמול עליו וכל מה שצוה ה' אותנו זה על זה מן האהבה והאחזה, ואפילו עשה מה שיכול להיות מן העבירות מחמת תאותו והתגברות יצרו הרע, הרי הוא נענש לפי גודל מריו ויש לו חלק, והוא מפושעי ישראל. וכאשר יפקפק אדם ביסוד מאלו היסודות הרי זה יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות, וחובה לשנותו ולהשמידו ועליו הוא אומר הלא משנאיך ה' אשנא וכו'.

When all these foundations are perfectly understood and believed in by a person he enters the community of Israel and one is obligated to love and pity him and to act towards him in all the ways in which the Creator has commanded that one should act towards his brother, with love and fraternity. Even were he to commit every possible transgression, because of lust and because of being overpowered by the evil inclination, he will be punished according to his rebelliousness, but he has a portion of the world to come; he is one of the sinners of Israel. But if a man doubts any of these foundations, he leaves the community of Israel, denies the fundamental, and is called a sectarian, *epikoros*, and one who "cuts among the plantings." One is required to hate him and destroy him. About such a person it was said, "Do I not hate them, O Lord, who hate You" (Psalm 139:21)?

Exodus 5:6-19

(ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ:
(ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל:

Now, therefore, if you will hearken unto My voice indeed, and keep My covenant, then you shall be My own treasure from among all the peoples; for all the earth is mine. And you shall be unto Me a kingdom of priests and a holy nation.

Rambam, Guide of the Perplexed 3:32

א"א לצאת מן ההפך אל ההפך פתאום, ולזה א"א לפי טבע האדם שיניח כל מה שהרגיל בו פתאום. וכאשר שלח השם מרע"ה לתתנו ממלכת כהנים וגוי קדוש בידיעתו ית'

For sudden transition from one opposite to to another is impossible. And therefore man, according to his nature, is not capable of suddenly abandoning all to which he has become accustomed. As therefore God sent Moses our Master to make out of us "a kingdom of priests and a holy nation"--through the knowledge of Him.

Rambam Mishneh Torah, Hilkhoh Shemittah VeYovel, 13:12-13

הלכה יב

ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו מפני שהובדל לעבוד את י"י לשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים שנאמר יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל, לפיכך הובדלו מדרכי העולם לא עורכין מלחמה כשאר ישראל ולא נוחלין ולא זוכין לעצמן בכח גופן, אלא הם חיל השם שנאמר ברך י"י חילו, והוא ברוך הוא זוכה להם שנאמר אני חלקך ונחלתך.

הלכה יג

ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני יי לשרתו ולעובדו לדעה את יי והלך ישר כמו שעשהו האלהים ופרק מעל צוארו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה י"י חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים ויזכה לו בעה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד ע"ה =עליו השלום= אומר י"י מנת חלקי וכסי אתה תומיך גורלי.

Halacha 12

Why did the Levites not receive a portion in the inheritance of *Eretz Yisrael* and in the spoils of war like their brethren? Because they were set aside to serve God and minister unto Him and to instruct people at large in His just paths and righteous judgments, as [Deuteronomy 33:10] states: "They will teach Your judgments to Jacob and Your Torah to Israel." Therefore they were set apart from the ways of the world. They do not wage war like the remainder of the Jewish people, nor do they receive an inheritance, nor do they acquire for themselves through their physical power. Instead, they are God's legion, as [ibid.:11]: states: "God has blessed His legion" and He provides for them, as [Numbers 18:20] states: "I am your portion and your inheritance."

Halacha 13

Not only the tribe of Levi, but any one of the inhabitants of the world whose spirit generously motivates him and he understands with his wisdom to set himself aside and stand before God to serve Him and minister to Him and to know God, proceeding justly as God made him, removing from his neck the yoke of the many reckonings which people seek, he is sanctified as holy of holies. God will be His portion and heritage forever and will provide what is sufficient for him in this world like He provides for the priests and the Levites. And thus David declared [Psalms 16:5]: "God is the lot of my portion; You are my cup, You support my lot."

David Hartman, *Israelis and the Jewish Tradition*, p. 81

Simply stated, neither ethnicity nor biology is an essential condition for becoming *nahalat ha-shem*, God's "portion and inheritance." All who walk in the spiritual ways of Abraham share the same holiness as the tribe of Levi. *Qedushah* (holiness) is not a genetic property unique to the people of Israel. Although the service of God was institutionalized and holiness turned into a property legally defined by biology, geography, and nationality, a deeper understanding of *qedusha* posit a universal ideal transcending racial and national distinctions and ritual forms of worship.

II. Essentialism Run Wild?

R. Abraham Isaac Kook, *Orot*, p.156

ההבדל שבין הנשמה הישראלית, עצמותה, מאוייה הפנימיים, שאיפתה, תכונתה ועמדתה, ובין נשמת הגויים כולם, לכל דרגותיהם, הוא יותר גדול ויותר עמוק מההבדל שבין נפש האדם ונפש הבהמה, שבין האחרונים רק הבדל כמותי נמצא, אבל בין הראשונים שורר הבדל עצמי איכותי.

The difference between the Jewish soul-- its essence, inner desires, aspiration, character and standing-- and the soul of the nations—all of them, whatever their level, is greater and deeper than the difference between the soul of man and the soul of a beast, since the latter difference is merely quantitative, while the latter is one of essence.

Rabbi Ya'akov Harlap (1883-1951) , *Mei Marom*, vol. 6, p. 336

אין העמים יכולים להתדמות לישראל בשום פנים ואופן, שכן ההבדלה שבין ישראל לעמים אינה הדרגתית בלבד, כי אם הבדלה תהומית ממש כמו ההבדל שבין האור והחשך, 'הן עם לבדד ישכון ובגוים לא יתחשב' (במדבר כג, ט), היינו שאין ישראל נכנסים כלל בחשבון עם האומות, של ישראל ישנה מהות אחרת לגמרי מאשר לעמים, ולא רק מצד נשמתם, כי אם גם מצד גופם, שאע"פ שלכאורה לזה רמ"ח אברים ושס"ה גידים, אלו אוכלים ושותים ואלו אוכלים ושותים, בכל זאת יש לדעת ולהרגיש כי אברי גידי ישראל הם אברים וגידים אחרים מאשר אברי גידי אומות העולם, אכילתם שונה, שתיתם שונה ושנתם שונה. וכאשר כל צרכיהם נעשים על פי התורה, אז נעשה גופם גויל ומעשיהם אותיות.

The nations of the world cannot be like Israel in any way at all, since the difference between Israel and the nations is not merely hierarchical. Rather, the difference between them is like an abyss, exactly like the difference between light and darkness... Israel has entirely different essence than the nations, and not only where soul is concerned, but also regarding body: even though each appears to have 248 limbs and 365 sinews, and each eats and drinks—nevertheless one should know and feel that the limbs and sinews of Israel are different from the limbs and sinews of the nations of the world. Their eating is different, their drinking is different, and even their sleeping is different.

III. The Classic Divide, Part 2: Land

Yehuda Halevi, Kuzari II: 14

אמר החבר: כל מי שנתנבא לא נתנבא כי אם בה או בעבורה. הנה נתנבא אברהם כדי שיעבור בה, ויחזקאל ודניאל בעבורה, וכבר היו נמצאים בבית ראשון וראו בו השכינה אשר בהמצאה היה מגיע לנבואה כל המוכן לה מהסגולה. אבל אדם הראשון היא היתה אדמתו ובה מת כאשר קבלנו, כי במערה ארבעה זוגות: אדם וחווה אברהם ושרה יצחק ורבקה יעקב ולאה, והיא הארץ הנקראת: לפני ה' הנאמר עליה: תמיד עיני ה' אלהיך בה, ועליה נפלה הקנאה והחמדה בין הבל וקין בתחלה כשרצו לדעת, איזה מהם הרצוי להיות במקום אדם וסגולתו ולבו, לנחול את הארץ ולהדבק בענין האלהי, ויהיה זולתו כקליפה, ואירע מה שאירע מהריגת הבל ונשאר המלכות ערירי ונאמר: +בראשית ד' ט"ז+ ויצא קין מלפני ה', ר"ל מהארץ הזאת שבה היו.

The Rabbi: Whosoever prophesied did so either in the [Holy] Land, or concerning it, viz. Abraham in order to reach it, Ezekiel and Daniel on account of it. The two latter had lived during the time of the first Temple, had seen the Shekhinah, through the influence of which each one who was duly prepared became of the elect, and able to prophesy. Adam lived and died in the land. Tradition tells us that in the cave [of Machpelāh] were buried the four pairs: Adam and Eve, Abraham and Sarah, Isaac and Rebecca, Jacob and Leah. This is the land which bore the name 'before the Lord,' and of which it is stated that 'the eyes of the Lord thy God are always upon it' (Deut. xi. 12). It was also the first object of jealousy and envy between Cain and Abel, when they desired to know which of them would be Adam's successor, and heir to his essence and intrinsic perfection; to inherit the land, and to stand in connexion with the divine influence, whilst the other would be a nonentity. Then Abel was killed by Cain, and the realm was without an heir. It is stated that 'Cain' went out of the presence of Lord (Gen. iv. 16), which means that he left the land, saying: 'Behold, Thou hast driven me out this day.'

Yehuda Halevi, Kuzari II: 20

ארץ ישראל באמצע לישוב

The Land of Israel Lies at the Center of the World

Menachem Kellner, *Maimonides' Confrontation with Mysticism*, p. 107

A large number of scholars have written about Maimonides' understanding of the sanctity of the Land of Israel. It is no doubt unfair to summarize a large number of fine studies in one sentence, but they all make much the same claim: for Maimonides, the land of Israel is special because of what has taken place there and because of the commandments which can only be fulfilled there.

Unlike Halevi, who held the sanctity of the Land of Israel to be something built into the universe from the instant of creation, Maimonides understands its sanctity as historically contingent.

Mishneh Torah, Hilkhoh Terumah 1:5

כל שהחזיקו עולי מצרים ונתקדש קדושה ראשונה כיון שגלו בטלו קדושתן, שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני הכיבוש בלבד קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא, כיון שעלו בני הגולה והחזיקו במקצת הארץ קדושה קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא, והניחו אותם המקומות שהחזיקו בהם עולי מצרים ולא החזיקו בהם עולי

בבל כשהיו ולא פטרום מן התרומה והמעשרות כדי שיסמכו עליהם עניים בשביעית, ורבינו הקדוש התיר בית שאן מאותם המקומות שלא החזיקו בהם עולי בבל והוא נמנה על אשקלון ופטרה מן המעשרות.

All territories held by the Jews who came up from Egypt, and consecrated with the first consecration, subsequently lost their sanctity when the people were exiled there from, inasmuch as the first consecration was due solely to conquest and therefore was effective only during its duration and not for all future time. When the exiles were returned and held parts of the Land, they consecrated it a second time with a consecration that is to endure forever both for its duration and for all future time. {The Sages, however} left the places held by those who came up from Babylonia in their former status and did not exempt them from the heave offerings and tithes, in order that the poor people might derive sustenance from them during the Sabbatical year. Our saintly Rabbi [Judah the Prince], however, granted dispensation to Beth-Shean, out of the places not held by those who came up from Babylonia, and it is counted with Ashkelon and is exempt from tithes.

Kellner, Maimonides' Confrontation, p. 108

It is evident from Maimonides' discussion here and in many other places that the sanctity of the Land of Israel is a consequence of the commandments which obtain only in the land, and is so far from essentialist that in the past this holiness came and went, so to speak.

Mishneh Torah, Hilkhoh Melakhim 5:9-12

הלכה ט

אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין, במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר, אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס, יצא לכל מקום שימצא בו ריוח, ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום.

הלכה י

גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה, וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו.

הלכה יא

אמרו חכמים כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין, שנאמר ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון, אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא, וכן הקבור בה נתכפר לו, וכאילו המקום שהוא בו מזבח כפרה, שנאמר וכפר אדמתו עמו, ובפורענות הוא אומר על אדמה טמאה תמות, ואינו דומה קולטתו ד מחיים לקולטתו אחר מותו, ואעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק.

הלכה יב

לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים, ובפורעניות הוא אומר ואל אדמת ישראל לא יבאו, כשם שאסור לצאת מהארץ לחוצה לארץ כך אסור לצאת מבבל לשאר הארצות, שנאמר בבבלה יבאו ושמה יהיו.

Halacha 9

It is forbidden to leave *Eretz Yisrael* for the Diaspora at all times except to study Torah, to marry; or to save one's property from the gentiles. After accomplishing these objectives, one must return to *Eretz Yisrael*.

Similarly, one may leave *Eretz Yisrael* to conduct commercial enterprises. However, it is forbidden to leave with the intent of settling permanently in the Diaspora unless the famine in *Eretz Yisrael* is so severe that a *dinar's* worth of wheat is sold at two *dinarim*.

When do these conditions apply? When one possesses financial resources and food is expensive. However, if food is inexpensive, but a person cannot find financial resources or employment and has no money available, he may leave and go to any place where he can find relief.

Though it is permitted to leave *Eretz Yisrael* under these circumstances, it is not pious behavior. Behold, Machlon and Kilyon (Naomi's sons in the book of Ruth) were two of the great men of the generation and they left *Eretz Yisrael* only out of great distress. Nevertheless, they were found worthy of death by God.

Halacha 10

Great sages would kiss the borders of *Eretz Yisrael*, kiss its stones, and roll in its dust. Similarly, Psalms 102:15 declares: 'Behold, your servants hold her stones dear and cherish her dust.'

Halacha 11

The Sages commented: 'Whoever dwells in *Eretz Yisrael* will have his sins forgiven as Isaiah 33:24 states: 'The inhabitant shall not say 'I am sick.' The people who dwell there shall be forgiven their sins.'

Even one who walks four cubits there will merit the world to come and one who is buried there receives atonement as if the place in which he is buried is an altar of atonement as Deuteronomy 32:43 states: 'His land will atone for His people.' In contrast, the prophet, Amos [7:17, used the expression] 'You shall die in an impure land' as a prophecy of retribution.

There is no comparison between the merit of a person who lives in *Eretz Yisrael* and ultimately, is buried there and one whose body is brought there after his death. Nevertheless, great Sages would bring their dead there. Take an example, from our Patriarch, Jacob, and Joseph, the righteous.

Halacha 12

At all times, a person should dwell in *Eretz Yisrael* even in a city whose population is primarily gentile, rather than dwell in the Diaspora, even in a city whose population is primarily Jewish. This applies because whoever leaves *Eretz Yisrael* for the Diaspora is considered as if he worships idols as I Samuel 26:19 states 'They have driven me out today from dwelling in the heritage of God, saying 'Go, serve other gods.' Similarly, Ezekiel's (13:9) prophecies of retribution state: 'They shall not come to the land of Israel.'

Just as it is forbidden to leave the chosen land for the Diaspora, it is also forbidden to leave Babylon for other lands as Jeremiah 27:22 states: 'They shall be brought to Babylon and there they shall be until I take heed of them... and restore them to this place.'

Kellner, Maimonides' Confrontation, p. 115

One can be deeply attached to a place because of its significance without thinking that the place is in any way ontologically distinct from and superior to other places. Holiness, in people, is a function of what they do, not of what they are. To say that a person (or a nation) is holy is to say nothing 'ontological' about them; it is to say much about how that person or nation acts. Similarly, to say that a place is holy is to say nothing 'ontological' about it; it is to say much about the history of the place and about how that place must be treated in a halakhic framework. (Kellner, 115)

IV. "You Shall Be Holy": Zvi Yehudah Kook and Yeshayahu Leibowitz

R. Zvi Yehudah Kook, Sichot to Vayikra, p. 181

... אתם מחוייבים ומצווים להיות קדושים - 'והתקדשתם והייתם קדושים' (ויקרא י"א, מד. כ', ז) - ונמשכים מזה הרבה פרטים. אבל לא פחות מזה, זו ברכה. אני מבקש מכם ש"קדשים תהיו" ואני גם מחליט ש"קדשים תהיו" - הביטוי הלשוני "קדשים תהיו" כולל שני המובנים האלה: חיוב וציווי וגם החלטה וברכה. יש כאן יותר מסתם מצוה, יש כאן קביעת טבע ומציאות, כפי שאנו מכריזים שלוש פעמים ביום: "וקדושים בכל יום יהללוך סלה" (ברכת האל הקדוש, שמונה עשרה).

You are obligated and commanded to be holy-- "You shall sanctify yourselves and be holy" (Leviticus 11:44; 20:7)-- and many details flow from this. But no less, this is a blessing. I ask of you that "you shall be holy" and I also decide that "you shall be holy." The expression "you shall be holy" includes both of these meanings: obligation and commandment and also decision and blessing. There is more here than just a commandment. There is also the establishment of a nature and a reality, just as we declare three times a day: "And holy ones praise you every day" (Amidah prayer).

p. 83

... "קדשים תהיו" זו 'כפייה דתית', לא תוכלו להמלט מכך בכח בחירתכם. על כורחכם קדושים תהיו. זהו ציווי וגם מציאות....

"You shall be holy" is 'religious coercion.' You won't be able to escape it by force of your own choices. You shall be holy, against your will. This is a commandment and also a reality.

Yeshayahu Leibowitz, Comments to Parashat Korah (attached)

Leibowitz' inspiration:

R. Simcha Meir HaKohen of Dvinsk (1843-1926), Meshekh Chokhmah, Exodus 32:19

ואל תדמו כי המקדש והמשכן המה ענינים קדושים מעצמם, חלילה! השם יתברך שורה בתוך בניו, ואם "המה כאדם עברו ברית" (הושע ו, ז), הוסר מהם כל קדושה, והמה ככלי חול' באו פריצים ויחללוה'. וטיטוס נכנס לקודש הקדשים וזונה עמו ולא ניזוק (גיטין נו, ב), כי הוסר קדושתו. ויותר מזה, הלוחות - "מכתב אלקים" - גם המה אינם קדושים בעצמם רק בשבילכם, וכאשר זנתה כלה בתוך חופתה המה נחשבים לנבלי חרש ואין בהם קדושה מצד עצמם, רק בשבילכם שאתם שומרים אותם. סוף דבר: אין שום ענין קדוש בעולם מיוחד לו העבודה והכניעה, ורק השי"ת שמו הוא קדוש במציאותו המחוייבת, ולו נאווה תהילה ועבודה. וכל הקדושות המה מצד ציווי שצוה הבורא לבנות משכן לעשות בו זבחים וקרבנות לשם יתברך בלבד.

...Do not think that the Temple and the Mishkan are holy of their own accord, God forbid! God, may He be blessed, dwells among His children, but if they like Adam transgress His covenant, all holiness is removed from them, and they become like mundane utensils,...Titus entered the Holy of Holies with a prostitute, and was not harmed, for its holiness had been removed. Moreover, the tablets of law, "the writing of God," they too are holy only for your sake. But when the bride prostituted herself in her bridal chamber [the Jewish people made the golden calf at Mount Sinai-- S.H.] they were considered as earthen pitchers. They have no holiness of their own accord, but only for your sake when you keep them....

In fact, there is nothing in the world that is holy, and that is to be worshipped -- only God, may His name be blessed, is holy in His necessary existence, and to Him alone is praise appropriate. All worship, and all forms of holiness stem from the Creator's command to build a Mishkan so as to offer sacrifices in it to the Blessed One alone.

פרשת "קורח" על סמיכות 'פרשת ציצית' ל'פרשת קורח'

אנו יודעים כי אין סמיכות פרשיות מעידה על כך שהדברים אמנם נאמרו בסמיכות, אולם לא נוכל להתעלם מן העובדה, כי בריחוק חמישה פסוקים בלבד אנו קוראים פסוקים אשר הם המלה 'קדושים'.

תחילה ב'פרשת ציצית' בסיומה של סדרת "שלח לך", בה נצטוונו: "למען תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם" (טו"ב), ובסמוך לזה בפתחת סדרת "קורח", מוצאים אנו את קורח, דתן ואבירם, ואיתם עוד 250 איש "נִשְׁאֵי-עֵדָה אֲנָשֵׁי-שֵׁם" מטובי עַם-יִשְׂרָאֵל, המתקבלים על משה ואהרן ומתריסים כנגדם את האמונה התְּפִלָּה והשחצנות - "כִּי כָל-הָעֵדָה בָּלָם קְדָשִׁים וּבְתוֹכָם הִי וּמִדּוֹעַ תִּתְנַשֵּׂא עַל-קָהֶל הָיִי" (א/טו).

הכרזה זו של קורח באה לבטא את ההתמרדרות בפרוגרמת עבודת-ה' שניתנה לעם-ישראל מפי ה' ביד משה, ואין אנו יודעים אם סמיכות פרשיות זו באה מתוך כך שמחלוקת זו צמחה לאחר שניתנה 'פרשת ציצית' לישראל, או שמא כאמור חז"ל - 'יתרה מגילות מגילות ניתנה', ואין מוקדם ומאוחר בתורה.

עובדה היא כי בשתי פרשיות אלה מוצגים לעינינו זה כנגד זה, מצד אחד רעיון הקדושה המתהווה למדרגה הגבוהה ביותר אליה יכול האדם להגיע, כנאמר: "וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם" והצגתה כתכלית, ומאידך התפיסה הרואה בקדושה - נתון קיים ועומד, שהוא בבחינת מענק שהפרט או הכלל יכולים להתחרז בו, שהוא מצויה בהם בפועל, כנאמר - "וְכֹלם קְדוֹשִׁים וּבְתוֹכָם הִי".

"וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים" כנגד "כִּי כָל-הָעֵדָה כֹּלֵם קְדוֹשִׁים"

קונספציית הקדושה בפי קורח איננה מוצגת כתכלית, מטרה ומגמה, אלא היא מופיעה כמצויאות נתונה, וזאת היא 'קדושתו' של האיש קורח והמתקבלים אחר סיסמיתו. 'קדושה' זו מעניקה לאדם את הבטחון בעצמו, שהרי הוא שייך בביכול לקהל קדושי או לעם-קדושי, ובתור שכזה מובטח כל הטוב בעולם-הזה ובעולם-הבא. תחושת תודעה זו משחררת ופוטרת את המאמינים בה מכל אחריות, ולא זו בלבד אלא שבנסות רוחו יכול היה קורח אף לבוא בתביעות, שיינתן לו ולגילוים אליו מה שכביכול מגיע להם באשר הם קדושים.

לעומת זאת בציווי "וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים", המשמעות העמוקה היא שהאדם המאמין יודע ומבין, שלא זו בלבד שאין לו כל תביעות, אלא הוא מכיר בכך שהוא-עצמו עומד כתבע מאת השם-יתברך, בכל התנאים והנסיבות ובאופן מתמיד.

במילים אחרות, בשני פסוקים אלה מוצג לפנינו מושג הקדושה בצורותיו המנוגדות: קטגוריית "כולם קדושים" שהוא הצורה הזולה ביותר של הקטגוריה הדתית, לעומת "וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם" שהוא הניגוד המוחלט והקיצון לגיסת קורח, ובו התביעה במשמעות "ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדושי" (שמות, יט"ו).

בתפיסת הקדושה נוסח קורח התוצאות הן שחצנות, גאווה, דברי רהב, מתן היתר לאדם לפרוק מעליו חיובים, ולפי גישה זו עצם עובדת היות האדם בן לעם-ישראל, די בה כדי לקבוע את מדרגתו ומעלתו; ואילו במגמה להסדיר את חיי האדם במערכת התורה והממצאות, אנו מוצאים את המאמץ הגדול שעושה התורה שבעל-פה, לנסות לממש את הצו הגדול - "וַעֲשִׂיתֶם אִתּוֹ כָּל מִצְוֹתַי וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם", וזאת על-ידי הטלת איסורים וחובים חמורים ביותר על האדם, דבר הנמשך לאורך כל ההיסטוריה של עם-ישראל.

יחד עם זאת אין להתעלם מהעובדה כי גם מסורת אמונתו הדתית של קורח נמשכת, וגדולים וטובים נתפסו וממשיכים להיתפס לתודעה זו של קדושה, שאינה אלא המשך 'הקו הקורחני' של האמונה, וניתן למוצאה למשל אצל ר' יהודה הלוי בחיבורו "הכוזרי", ואני מדגיש חיבור זה דווקא, להבדילו מדמות ר' יהודה הלוי בעל היסליונות והשירה הדתית שלו שהיא התגלמות אהבת-ה', ושניות זו בדמותו של ריה"ל, היא תופעה מופלאה ביותר שאין כאן המקום להרחיב עליה את הדיבור.

תפיסת הקדושה נוסח קורח נמשכת עד למהר"ל מפראג, ובדורנו - ממש בְּיָמֵינוּ גם בתורת הרב קוק ותלמידיו תלמידיו, המאמינים ביעודי הקדושה של קורח, ואף סבורים שהגיעו אל התכלית ולכן הכל מותר, ומכאן ואילך הרינו למעשה משוחררים מכל אחריות, שהרי "כל העדה כולם קדושים", ובתור שכאלה מעמדנו לפני ה' וגם עתידנו מובטחים.

אולם בה בשעה שהקדושה בסיומה של "שלח-לך" היא הביטוי העליון לתכלית האמונה, זו של סדרת "קורח" היא הסמל העליון להתמרדות האדם באמונה בה', והטווח בין שתי גישות אלה, הריחו גם המרחק שבין האמונה ב'הי' לבין עבודת-אלילים, וניתן לומר כי אין לך צורה קלה, נוחה, זולה ובזויה יותר של אמונה דתית, מאשר האמונה שהקדושה מהווה נתון במציאות הטבעית.

מחלוקת בני הדודים

שלושה היו בני לוי בן יעקב-אבינו: "גרשון, קהת ומררי" עליהם קראנו בסדרת "נשא", שנתמנו להיות האחראים על הסעת המיטות וכליו בכתף ובעגלות המשא, לרבות פירוקן והרכבתן (ט/ז-ט). משה-רבו וקורח בני דודים היו, שהרי עמרם - אבי משה, ויצחק אבי - קורח היו אחים - בני קהת בן לוי.

מרידת קורח במשה ובתורה היתה כנגד המינויים וחלוקות התפקידים בעבודת ה', שנעשו בתוך משפחת משה-רבו בדבר-ה', כגון העברת הכהונה לאחריו אחיו, והעדפת משפחות לוי מסוימות לתפקידים בכירים; אולם קורח לא קיבל זאת, וערערו על כך נשען על הטענה כי תכלית מעמד האדם לפני ה' כבר הושגה, שהרי "כל-העדה כולם קדושים", וממילא אין טעם לאותה משימה עצומה של תורה ומיצאות, ומכאן שהוא ראה במינויים אלה משום התנשאות שרירותית של משה-רבו המחלק מינויים כראות עיניו, וקורח מטיל ספק חמור שמא עצם מהיגות משה היא על דעת עצמו ולא מאת ה' יצאה.

ניתן אף לומר כי מימות שני בני-דודים אלה משה וקורח עד ימינו ממש, נמשכים שני קווים אלה בעולם האמונה ביהדות, ובכל דור דור היו יהודים, שהכירו, הבין, תפסו וחשו באחריות העצומה המוטלת עלינו בגלל החיוב הגדול של

Leviticus 10:1-11
Notes & Remarks on the weekly Parashah
Trans. Shmuel Winestein
Brooklyn: Chemed, 1990

KORAH

The **sidrah** of **Korah** follows that of **Shelah**, whose last **parashah** — which directly precedes **Korah**, is that of **tzitzit**, which we discussed last week.

It would appear that there is no link between the last **parashah** of **Shelah** and the first one of **Korah**, even though they are consecutive in the Torah. One may, though, be able to say that the affair of **Korah** is linked to the affair of the spies, which precedes the **parashah** of **tzitzit** in the Torah — for both with the spies and with **Korah** we find a revolt against Moses' leadership; according to the way they appear in the Torah, though, the **parashah** of **Korah** follows after that of **tzitzit**. We will not get involved here in the famous discussion as to whether the Torah is arranged chronologically or not. In any event, in the text the two are consecutive.

Yet one is able to find that, even though the two topics seem to be worlds apart, there is a close link between them, in terms of the key word which appears in both. And the distance between the two appearances of the key word is but a few verses.

The conclusion of the **parashah** of **tzitzit**, which is also the end of the **Shema**, is something which every Jew who says the **Shema** daily knows by heart (Num. 15:40-41), "That you may remember, and do all My **mitzvot**, and be holy to your God. I am the Lord your God, who brought you out of Egypt, to be your God: I am your God." Immediately after this, we read (16:1), "Korah, the son of Izhar, the son of Kehat, the son of Levi, and Dathan and Abiram, the sons of Eliav, and On, the son of Pelet, sons

of Reuben, took ...," and in this they were joined by another 250 notables. Now, what did they take? They took up rebellion against Moses and his leadership, and the words ascribed to them as a complaint against Moses are: "for all the community, all of them are holy."

The difference between the holiness mentioned in the verse on **tzitzit** and that in regard to **Korah** is the difference between faith in God and idolatry. The holiness mentioned in the verse on **tzitzit** is not a fact, but a goal. There we are not told, "You are holy," but rather there is a demand (a demand which it is doubtful that any person can meet, but each one must be aware that it is demanded of him): "You are to be holy." In **Korah's** view, though, "all the community, all of them are holy": holiness is something granted to us; we are holy.

The difference between the two is most profound. On the one hand — in the **parashah** of **tzitzit** — holiness is expressed as the most lofty state that can be attained through man's decisions on religious faith; he is required to demand this goal of himself. He is not promised anything, nothing is granted him — but demands are made of him. And the believer sees this as a great privilege given him over those upon whom this task was not imposed. On the other hand — we have holiness according to **Korah** and his adherents, which is something base and disreputable: in essence, the person absolves himself of responsibility, of the mission imposed upon him and of the obligation to exert himself; he is smugly sure that he is already holy. And we have been aware of this at all times — that even the most contemptible person can boast that he is a member of a holy nation.

But one should note, without distorting the fact, that in the long history of the Jewish awareness of Judaism, these two concepts of holiness have existed side by side. There is no doubt that it is from the holiness mentioned in the verse in the **parashah** of **tzitzit**, which is said by Jews in the **Shema** each day, that the entire world of laws which

obligate man, the entire world of **halachah**, developed, for these laws are but an expression of the fact that the person strives to cleave to God by directing his behavior, not according to his natural proclivities, but rather according to what he sees as obligations imposed upon him by God in accordance with the Torah. But the fact remains that there were believers, sincere believers, in every generation, who believed in a holiness which is inherent in the Jewish people — because it is the Jewish people, and not because that people performs a certain task. Had we wanted to phrase this cynically, we could have noted that after being told that Korah and his followers were swallowed up by the ground, we are told in another text (Num. 16:11), "the sons of Korah did not die." The Korahites exist to this very day — these are the people whose religious faith is expressed in their reliance on the holiness granted to the Jewish people, whose descendants they are, and they feel they are already at that level which man is commanded in the **Shema** to attempt to attain.

I would like to quote here the words of a contemporary Torah scholar and believer, who did not say anything innovative in this regard, but formulated it marvelously, this being R' Yaakov Moshe Harlap, one of the rabbis of Jerusalem and a disciple of R' Avraham Yitzhak Kook. R' Harlap, in a commentary he wrote on the Eight Chapters of Maimonides, stresses this idea:

What is the most important thing in man's reality? — and for R' Harlap, man's reality is, of course, his standing before God — Is it what man achieves, or the efforts that go into achieving it? R' Harlap, based on ideas he finds in Maimonides, which he explains, states that the main thing is the effort man puts into achieving something, and on this he adds a very interesting comment indeed: the value of the effort is not dependent on whether the thing is achieved or not; not only that, but it is possible that a person may be aware that he will never be able to achieve this goal, but the effort which he puts into trying

to achieve it is the supreme value. That is what is meant by, "That you may remember, and do all My **mitzvot**, and be holy." It is possible that the condition that the Torah makes for man's being holy, "That you may remember, and do all My **mitzvot**" is beyond his nature, but man is nevertheless commanded to attempt to fulfill it — to attempt to be holy.

And on the other hand — there is the Korahite view of a holiness implicit in the Jewish people, a view which also has been held by some of the great believers. We find something along these lines in the spiritual world of R' Yehudah Halevi in his **Kuzari** (this is not found in R' Yehudah Halevi's prayers and **selihot**, but there is something like it in his **Kuzari**) — all the community, all of them are holy," in Korah's sense); the same is true with Maharat of Prague, and, closer to our generation — in the thought of Rav Kook, who forgot the important topic of "who separates between holy and profane," and sought and found holiness in the very existence of the Jewish people, and thereby led astray his disciples and the disciples of his disciples, both spiritually and in their actions.

From this, we see that there is a vast difference between the holiness of the end of the **Shema** and the holiness in the story of Korah and his cohorts, who were evidently not swallowed up in the ground, and still live to this very day.